

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з видавничої справи, культури та української філології

ДИПЛОМНА РОБОТА

**РОЗРОБЛЕННЯ І РЕДАГУВАННЯ АРТБУКУ ЯК ЗАСОБУ
ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ АРХІТЕКТУРНОЇ СПАДЩИНИ**

студентки IV курсу
групи ВСРфмб-1-22-4.0д
спеціальності 061 Журналістика
освітньо-професійної програми
«Видавнича справа та редагування»
освітньо-професійного ступеня
«фаховий молодший бакалавр»
Павліченко Юлії Вікторівни
Керівник: Ліна ШЕНДЕРІВСЬКА,
канд. ек. наук, доцент

Рекомендовано до захисту
ЦК з видавничої справи,
культури та української філології
Протокол від «__» _____
2026 р. № _____
Голова ЦК _____ Олена ГРУЗДЬОВА

Захищено «__» _____ 2026 р.
Оцінка _____

Оцінка за стобальною шкалою, рейтингова оцінка

Протокол ЕК від «__» _____ 2026 р.
№ _____

Голова ЕК _____ Микола АНДРІЙЧУК,
кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент кафедри видавничої справи та
редагування Національного технічного
університету України «Київський
політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського»

Київ – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕДАКТОРСЬКОЇ РОБОТИ НАД ГРАФІЧНИМ ОФОРМЛЕННЯМ АРТБУКУ.....	5
1.1 Поняття артбуку як виду сучасного видання.....	5
1.2 Графічне оформлення як елемент комунікативної концепції артбуку.....	12
1.3 Роль редактора у взаємодії з дизайнером, художником і верстальником.....	17
Висновки до розділу 1.....	23
РОЗДІЛ 2 ЕТАПИ ТА ПРИНЦИПИ РЕДАГУВАННЯ ГРАФІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ АРТБУКУ.....	25
2.1 Підготовчий етап: аналіз концепції, сценарію та стилістики майбутнього видання.....	25
2.2 Принципи редагування графічних матеріалів: композиція, типографіка, кольорова гармонія.....	26
2.3 Забезпечення єдності текстового та візуального рядів у процесі редагування.....	29
Висновки до розділу 2.....	30
РОЗДІЛ 3 РОБОТА РЕДАКТОРА НАД ГРАФІЧНИМ ОФОРМЛЕННЯМ АРТБУКУ «БУДИНОК ПИСЬМЕННИКІВ В ІРПЕНІ».....	32
3.1 Концепція, структура та зміст артбуку.....	32
3.2 Особливості редакторського опрацювання текстових і візуальних матеріалів.....	35
3.3 Оцінка графічного рішення артбуку та рекомендації щодо його вдосконалення.....	38
Висновки до розділу 3.....	41
ВИСНОВКИ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	46
ДОДАТКИ.....	51

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасний артбук є синтезом літератури, дизайну та візуального мистецтва, що формує унікальний тип видання, у якому текст і зображення взаємодіють на рівні художньої цілісності. У контексті розвитку креативних індустрій та популяризації національної культури особливого значення набуває професійна робота редактора над графічним оформленням артбуку. Від правильного поєднання візуальних і текстових компонентів залежить естетична цінність та комунікативна ефективність видання. З огляду на це, дослідження принципів і методів редакторського супроводу графічного оформлення артбуку є актуальним і важливим для сучасної видавничої практики.

Об’єкт дослідження –процес редакторської роботи над графічним оформленням артбуку.

Предмет дослідження – принципи, етапи та методи редагування графічного оформлення артбуку на прикладі видання «Будинок письменників в Ірпені».

Мета дослідження – виявити особливості редакторського опрацювання графічних матеріалів у процесі створення артбуку та визначити роль редактора у формуванні його візуально-комунікативної концепції.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- аналіз теоретичних засад та еволюції артбуку як виду сучасного видання;
- вивчення основних принципів і підходів до редагування графічного оформлення артбуку;
- оцінка ролі редактора у взаємодії з дизайнером, художником і верстальником;
- формулювання рекомендацій для покращення ілюстративного оформлення артбуку;

– створення проекту-видання «Будинок письменників в Ірпені» як практичного результату дослідження.

Теоретичне значення. Робота поглиблює уявлення про специфіку редакторської діяльності у сфері художньо-графічних видань, визначає засади взаємодії текстового та візуального рядів у структурі артбуку. Дослідження може стати підґрунтям для подальших наукових розвідок, присвячених синтезу літературної й візуальної комунікації у видавничій справі.

Практичне значення. Отримані результати можуть бути використані у видавничій практиці під час підготовки артбуків, каталогів, візуальних есе та інших ілюстрованих видань. Розроблені рекомендації сприятимуть підвищенню якості графічного оформлення, а також удосконаленню взаємодії між редактором і творчою командою видання.

Структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів з підрозділами та висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дипломної роботи – 57 сторінок, з них основного тексту – 43.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕДАКТОРСЬКОЇ РОБОТИ НАД ГРАФІЧНИМ ОФОРМЛЕННЯМ АРТБУКУ

1.1 Поняття артбуку як виду сучасного видання

Для розуміння сучасного стану артбуку як явища надзвичайно важливим є аналіз його генези та еволюції. Витоки артбуку сягають рукописних книг і стародруків, де ключовим був індивідуальний підхід до форми й матеріалів. Середньовічні ілюміновані манускрипти вже містили у зародку ту нерозривну єдність тексту й зображення, яка є визначальною для артбуку. Проте справжнє формування жанру «книги художника» відбулося у XIX–XX ст. завдяки авангардним практикам. Вільям Блейк у своїх «ілюмінованих книгах» розробив власну гравюрну техніку, що дозволяла поєднати рукописний текст і авторські ілюстрації в єдиний художній об'єкт. Французький видавець Амбруаз Воллар у кінці XIX – на початку XX ст. випускав книги-де-люкс у співпраці з видатними художниками (Боннаром, Пікассо, Матіссом), закладаючи традицію «livre d'artiste» – книги художника у вузькому французькому розумінні.

Артбук як самостійне явище у книжковій культурі привертає дедалі більшу увагу дослідників у галузі видавничої справи, мистецтвознавства та культурології. Попри відносну новизну самого терміна, феномен «книги художника» має глибоке коріння в історії книжкового мистецтва, що простягається від середньовічних ілюмінованих рукописів до авангардних практик XX століття. Аналіз наявних наукових джерел свідчить про те, що дослідники пропонують різні, іноді суперечливі визначення артбуку, відображаючи різноманіття підходів та традицій у цій сфері. Проте більшість із них сходяться у визначенні ключових ознак, що відрізняють артбук від інших видів книжкових видань.

Переломним моментом в історії артбуку стала поява у 1963 році роботи американського художника Еда Руші «Twenty-Six Gasoline Stations» – книги із серією фотографій автозаправних станцій без жодного коментаря. Цей проєкт радикально переосмислив саму ідею книги: вона перестала бути лише контейнером для тексту і стала самостійним концептуальним висловлюванням, де форма і структура є рівноправними носіями змісту. Починаючи з 1960–70-х рр. артбук стає невід'ємним елементом концептуального мистецтва, де книга як медіум набуває особливого значення завдяки своїй доступності, тиражованості та здатності переборювати кордони галерей і музеїв. За статтею дослідників Р. Михайлової та М. Гайдук, артбук є авторським мистецьким об'єктом, що поєднує форму книги з художнім висловленням [15, с. 304–307]. В Україні артбуки сьогодні створюють видавництва ArtHuss, Ist Publishing, Osnovy Publishing.

Для розкриття даного питання необхідно проаналізувати визначення, які пропонують сучасні дослідники. На нашу думку, більш точно поняття артбуку розкриває автор А. В. Бідун, який має один з найбільших наукових доробків у цій царині. Він вважає, що артбук – це інноваційний вид книжкового видання, який поєднує творчий задум автора та видавця у тексті, візуальних образах і матеріальній формі. У науковому дискурсі існує суттєва термінологічна проблема, пов'язана з розмежуванням понять «artbook» і «artist's book». Перший термін у англomовній традиції позначає переважно ілюстративні каталоги або книги, присвячені опису певного мистецького явища, тобто видання репродуктивно-документального характеру. Другий термін, навпаки, вказує на книгу як самостійне художнє висловлювання, де форма і матеріальність видання є рівноправними складовими мистецького задуму. В українському науковому обігу обидва явища нерідко позначаються одним словом «артбук», що породжує понятійну плутанину. А. В. Бідун у статті [4, с. 58–63] звертає на *це* увагу і підкреслює, що артбук постає не просто книгою, а комплексним мистецьким явищем, яке синтезує зміст, форму та контекст, створюючи унікальний естетичний та семантичний досвід для

читача. Усвідомлення цієї різниці має принципове значення для редактора, оскільки кожен із типів вимагає принципово різних підходів до роботи. Такі книги зазвичай унікальні, часто створюються вручну або із нестандартних матеріалів, до того ж, не обмежуються видавничими стандартами [3]. Дослідник розрізняє, що артбук може бути: одноосібним або колективним за авторством; одиничним чи тиражним за накладом; рукотворним, технологічним та комбінованим за способом творення; мати різні концептуальні форми (поп-ап, скетчбук чи тревелбук) [3]. Історично артбуки розвивалися від рукописних книг і стародруків, де важливим був індивідуальний підхід до форми й матеріалів, до авангардних практик 18-20 століть, представлених Вільямом Блейком та Амбруазом Волларом. В Україні артбуки створюють сучасні митці, поєднуючи традиційні та експериментальні техніки, а їх вивчення включене до освітніх програм художніх і гуманітарних закладів. Автор підкреслює, що артбук є книгою з художнім змістом і водночас самостійним мистецьким витвором, що відображає індивідуальність автора та його креативні експерименти з формою, матеріалами та змістом [3].

Цей же автор, у своїй статті [4, с. 58-63], що була написана роком раніше, розкриває поняття артбуку дещо інакше. Тут він описує артбук як особливий вид книжкового контенту, котрий вирізняється своєю структурною унікальністю та тісним поєднанням візуальної та змістової складових. Він не обмежується традиційними видавничими формами й часто стає експериментальним мистецьким об'єктом, де концепція, авторська ідея та спосіб реалізації визначають його сутність. У науковому дискурсі існує велика різноманітність термінів, серед яких «артбук», «книга художника», «авторська книга», «візуальна книга», що інколи застосовуються як синоніми, хоча насправді відображають різні підходи до створення та функціонування видання. Основні характеристики артбуку включають індивідуальне авторство, інноваційність форми, інтеграцію текстових та візуальних елементів, а також автономність від комерційних мотивів. Водночас він може

поєднувати традиційні та нетрадиційні матеріали, інтерактивні елементи та художні техніки, що розширює його типологічне та жанрове різноманіття. Тож, артбук постає не просто книгою, а комплексним мистецьким явищем, яке синтезує зміст, форму та контекст, створюючи унікальний естетичний та семантичний досвід для читача [4, с. 58-63].

Схожої думки притримується автор Ю. Мельничина. Згідно з визначенням, запропонованим нею у роботі [14], артбук є ілюстрованою книгою, зіном та видом мистецького видання, який сам по собі є витвором мистецтва. На відміну від artbook, який розповідає про мистецтво, artist's book (артбук) використовує форму книги як основу для творчого самовираження. Він не обмежений стандартами видавництва: автор може експериментувати з матеріалами, формою, версткою та ілюстраціями, створюючи унікальний художній об'єкт. Артбуки можуть видаватися поодинокими примірниками або невеликими тиражами, причому цінність полягає саме в творчій концепції та візуальному втіленні. На відміну від ілюстрованих книг, артбуки не обмежуються традиційними форматами. У той же час, на відміну від зінів, вони не обов'язково розповідають історію, а зосереджені на ідеї та експерименті. Також, від коміксів і графічних романів вони відрізняються свободою у виборі матеріалів і форми. Головною ознакою артбуку є нестандартне оформлення, об'ємність, використання різних матеріалів, інтеграція поп-апів, вкладень, вирізок або експериментальна верстка. Якщо видання поєднує художню концепцію з книгою як формою, воно може вважатися артбуком, навіть якщо зміст поданий у традиційний спосіб [14]. Тож, артбук це перш за все мистецький об'єкт, який використовує книгу як платформу для творчості.

За статтею дослідників Р. Михайлової та М. Гайдук, артбук є авторським мистецьким об'єктом, що поєднує форму книги з художнім висловленням [15, с. 304-307]. Він не має комерційної мети, а виступає засобом творчої експресії через експеримент із формою, матеріалами та змістом. Перші артбуки з'явилися у XX столітті в межах авангардного мистецтва. Знаковим став

проект Еда Руші «Twenty-Six Gasoline Stations» (1963), який започаткував концептуальний підхід до книги. В Україні артбуки створюють видавництва ArtHuss, Ist Publishing, Osnovy Publishing. Такі роботи, як «Ukrainian Railroad Ladies» Саші Маслова, демонструють роль артбуку у фіксації культурної пам'яті [15, с. 304-307].

О. О. Хуповка у своїй роботі [22, с. 7-28] підкреслює, що артбук залишається особливим видом видання, що поєднує художні зображення та текстові матеріали в єдину концептуальну цілісність. Розширює типологію артбуку, виокремлюючи два основні різновиди за функціональним критерієм. Він може виступати як самостійний твір мистецтва, який відображає творчість окремого автора, або як доповнення до іншого мистецького продукту, а саме: фільму, відеогри чи літературного твору. У першому випадку артбук демонструє етапи становлення творчого стилю митця, містить начерки, коментарі, концепт-арти. Тут артбук як самостійний художній твір, що відображає творчість окремого автора і містить начерки, коментарі, концепт-арти, демонструючи етапи становлення творчого стилю митця. У другому випадку артбук розширює світ основного твору, занурюючи глядача у його контекст і візуальну атмосферу. У цьому випадку артбук як супровідне видання до іншого мистецького продукту (фільму, відеогри чи літературного твору), що розширює його світ і занурює глядача у контекст і візуальну атмосферу. За видавничими характеристиками артбук є неперіодичним книжковим виданням із підвищеною увагою до матеріалів, якості поліграфії та дизайну яке може бути виконане у друкованому чи електронному форматі. Основними складовими артбуку виступають зображення, текст, коментарі, інтерв'ю, аналітичні та додаткові матеріали, які розкривають зміст і концепцію твору. Функції артбуку багатогранні: він показує творчий процес, розширює уявний світ, виконує просвітницьку, промоційну й естетичну ролі. Таке видання є цінним для колекціонерів, шанувальників мистецтва та дослідників творчості. Артбук поєднує в собі риси книги, альбому та мистецького об'єкта,

стаючи сучасним засобом збереження, популяризації та інтерпретації художнього досвіду [22, с. 7-28].

В Україні та за кордоном прикладами артбуків є роботи Ю. Табенської («Redux»), Я. Винницької, Ю. Табенської та Д. Осипова («Скрина. Речі сили»), Р. Романишин і А. Лесіва («Листи до середи»), а також окремі експериментальні видання, створені з нетрадиційних матеріалів і з оригінальною організацією контенту [2, с. 79-91]. Артбук – здебільшого нішеве, персоналізоване видання, яке формує нові стандарти у сприйнятті книги як мистецького об'єкта [2, с. 79-91].

Ю. Денисенко, Н. Тхір та А. Омельченко [26, с. 125-129] трактують поняття артбук як особливий тип книжкового видання, який є самостійним об'єктом мистецтва. Він створюється вручну або обмеженими механічними способами, існує в одному примірнику або невеликій кількості копій і відрізняється унікальним змістом, формою, матеріалами та декоративними елементами, які можна розгортати, відривати чи змінювати. Основною функцією артбуку є не передача інформації, а художня самодостатність видання. Важливо відрізнити артбук від «книг про мистецтво» та ілюстрованих видань. Історично він поєднує традиції книжкового мистецтва та авангардні експерименти, створюючи унікальні видання, що не призначені для масового виробництва [25, с. 125-129].

Особливо помітне зростання інтересу до артбуку в контексті сучасної культурної ситуації в Україні: видання, що фіксують воєнний досвід, переміщення, руйнування та відродження, дедалі частіше обирають саме форму артбуку як найбільш адекватну для передачі складного емоційного і документального матеріалу. Артбук тут виступає не лише художнім об'єктом, а й формою свідчення та культурної пам'яті.

У педагогічному вимірі артбук також набуває все більшого значення: його включено до навчальних програм художніх і гуманітарних закладів як форму творчого самовираження та засіб розвитку візуальної грамотності. Студентські артбуки, що аналізує Г. Листвак [13], демонструють різноманіття

підходів: від інтерактивних книг із рецептурами та віршами до тематичних видань про музику, народні орнаменти або поеми з нестандартним прочитанням сторінок. Цей педагогічний вимір артбуку є важливим і для підготовки майбутніх редакторів, оскільки практика створення власного артбуку дозволяє сформувати своє власне розуміння специфіки видання, з позиції автора та дизайнера одночасно.

Важливим аспектом розуміння артбуку є питання його аудиторії та каналів поширення. На відміну від масових ілюстрованих видань, артбук традиційно орієнтований на підготовленого читача: художника, дизайнера, колекціонера, мистецтвознавця або просто людину з розвинутою візуальною культурою. Однак у сучасній Україні спостерігається розширення аудиторії артбуку завдяки зростанню загального інтересу до вітчизняного мистецтва, дизайну та культурної спадщини. Видання, що поєднують художній підхід з документуванням актуальних подій – воєнних, соціальних, екологічних – знаходять свого читача далеко за межами традиційної арт-спільноти і стають частиною широкого суспільного діалогу. Це ставить перед редактором додаткове завдання: забезпечити доступність артбуку для різних аудиторій без втрати його художньої цілісності.

Розглядаючи артбук у контексті сучасних видавничих тенденцій, слід також відзначити зростаючу роль цифрових технологій у його створенні та поширенні. Цифровий артбук або e-artbook є відносно новим явищем, що зберігає концептуальну основу традиційного артбуку, але реалізує її у цифровому середовищі. Це відкриває нові можливості: рух, звук, інтерактивність, гіперпосилання можуть стати частиною художнього висловлювання. Водночас цифровий формат ставить під сумнів один із ключових аспектів артбуку – його матеріальність, тактильний вимір. Для редактора, що працює з цифровим артбуком, виникають принципово нові завдання: забезпечення коректного відтворення на різних пристроях, оцінка відповідності інтерактивних елементів загальній концепції, захист авторських

прав у цифровому середовищі. Ці виклики є актуальними і потребують подальшого теоретичного осмислення.

Підсумовуючи огляд наукових підходів до визначення артбуку, можна констатувати, що незважаючи на різноманіття дефініцій, дослідники сходяться у визначенні кількох ключових ознак цього явища. По-перше, концептуальна цілісність: задум пронизує всі рівні видання – від матеріалу обкладинки до кегля основного шрифту. По-друге, синтез текстового і візуального: жоден із цих компонентів не є допоміжним або другорядним. По-третє, матеріальна унікальність: увага до фізичних властивостей книги як об'єкта є невід'ємною частиною художнього задуму. По-четверте, творча автономність: артбук не підпорядковується суто комерційним критеріям успіху. Всі ці властивості безпосередньо й суттєво впливають на специфіку редакторської роботи з артбуком, визначаючи її особливий характер порівняно з традиційним книговидаванням.

Артбук як видавничий продукт дає більше простору для нестандартних рішень, фокусується на візуальному оформленні і втіленні найсміливіших рішень для донесення ідеї до споживача через мистецтво.

1.2 Графічне оформлення як елемент комунікативної концепції артбуку

Графічне оформлення артбуку є одним із найскладніших і найменш досліджених аспектів видавничої теорії та практики. Якщо у традиційному книговидаванні дизайн часто розглядається як допоміжна функція, що «обслуговує» текст, то в артбуці він набуває самостійного і рівноправного статусу носія художнього змісту. Це принципове зміщення у розумінні ролі графічного оформлення вимагає від усіх учасників видавничого процесу, включно з редактором, нових концептуальних інструментів для аналізу й оцінки візуальних рішень.

Теоретичним підґрунтям для розуміння цього зміщення є концепція «візуального повороту» (pictorial turn), запропонована американським культурологом В. Дж. Мітчеллом. Ця концепція описує характерне для кінця XX – початку XXI ст. зміщення культурної уваги від слова до образу: зображення все більшою мірою стає основним медіумом передачі інформації, емоцій і цінностей. В умовах цього повороту графічне оформлення книги перестало бути суто декоративним елементом і набуло самостійного значення як носій смислу. Для артбуку це означає, що зображення й дизайн не ілюструють текст, а є рівноправними складовими єдиного художнього висловлювання. Відповідно, завдання редактора полягає не лише в оцінці тексту, а й у забезпеченні смислової та естетичної узгодженості всіх візуально-комунікативних елементів.

Згідно з аналізом статті авторів А. В. Белікова, О. Г. Здор, О. В. Лихолат [1, с. 17-32], графічне оформлення артбуку розглядається як ключовий елемент його комунікативної концепції, що поєднує текст, зображення та просторову організацію сторінок. На прикладі артбуку «Проскурів. Дні і ночі» показано, як дизайнерські рішення синтезують графічний дизайн, візуальне мистецтво, урбаністичний та краєзнавчий наратив, створюючи багат шаровий, емоційно насичений простір взаємодії читача з локальною культурною пам'яттю. Такий підхід дозволяє артбуку виконувати подвійну функцію: бути художнім артефактом та ефективним культурним медіатором, що трансформує історико-культурний контент у сучасний артпродукт. Візуальна організація, інтеграція архівних документів, фотографій, колажів і авторських ілюстрацій сприяє глибокому зануренню читача, формуючи нові наративи міської ідентичності та розширюючи аудиторію видання. Історично артбук є спадкоємцем традицій рукописної та ілюстрованої книги, а сучасні артбуки, як показують приклади Матеуша Урбановича та Сергія Майдукова, активно поєднують авторське бачення міського простору з інноваційними графічними та композиційними прийомами, що забезпечує унікальний естетичний і пізнавальний досвід читача [1, с. 17-32].

Важливим теоретичним поняттям у контексті графічного оформлення книги є «паратекст», введений французьким літературознавцем Жераром Женеттом. Паратекст охоплює сукупність усіх елементів книги, що оточують та супроводжують основний текст: обкладинка, форзаци, шрифт, колонтитули, ілюстрації, макет сторінки. В артбуці паратекст набуває особливого значення, оскільки саме він формує перше враження й задає «горизонт очікувань» читача. Нестандартна обкладинка, незвичний формат сторінки або незвична верстка вже на рівні паратексту сигналізує читачеві про концептуальну природу видання, готує його до нетривіального досвіду взаємодії з книгою. Редактор, усвідомлюючи цю роль паратексту, може цілеспрямовано використовувати його елементи для підсилення змістових акцентів і комунікативних стратегій артбуку.

Г. Листвак у публікації [13] описує, як графічне оформлення артбуку виступає ключовим засобом комунікації між автором та читачем, об'єднуючи зміст і форму в єдину художню концепцію. На його думку, артбук, як особливий вид книги, дає можливість автору проявити індивідуальність, експериментувати з форматами, стилями та інтерактивними елементами, а читачу сприймати книгу як мистецький об'єкт і символ. Приклади студентських артбуків демонструють різноманітність підходів: від інтерактивних книг із рецептурами та віршами до тематичних видань про музику, народні орнаменти або поеми з нестандартним прочитанням сторінок [13]. Отже, графічне оформлення визначає естетичне сприйняття видання та його здатність передавати ідеї, емоції та культурний контекст, роблячи артбук ефективним інструментом художньої комунікації.

Графічне оформлення книги, за словами В. Олійник [16, с. 71-83], виступає ключовим елементом її комунікативної концепції, визначаючи спосіб взаємодії видання з читачем та формуючи емоційно-візуальне сприйняття тексту. Сучасні українські артбуки демонструють тенденцію до художньо-комунікативних трансформацій, що виникли під впливом візуального повороту у культурі, технологічного прогресу та розвитку

альтернативних книжкових форм, таких як мальописи, графічні романи та інтерактивні видання [16, с. 71-83]. Дизайн книги сьогодні розвивається на кількох рівнях: композиційному, ілюстративному та просторовому, де всі елементи (палітурка, обкладинка, шрифт, верстка, ілюстрації) утворюють єдине динамічне поле, що організовує сприйняття і пам'ять читача. Особлива увага приділяється художній інтерпретації тексту, яка реалізується через колажування, інфографіку, декоративні елементи, імітацію рукописного шрифту та інші дизайн-прийоми. Такі рішення підкреслюють індивідуальність видання та створюють ефективну візуальну комунікацію, посилюючи емоційний та смисловий вплив книги на аудиторію. Прикладами сучасних українських артбуків виступають оформлення «Лісової пісні» Лесі Українки Поліною Дорошенко (2014) та Олесею Вітовською (2021), або «Катерини» Т. Г. Шевченка Миколою Толмачовим (2018) [16, с. 71-83]. Вищезгадані приклади демонструють, що графічне оформлення здатне радикально змінювати спосіб прочитання та сприйняття класичного тексту, підкреслюючи його художньо-комунікативні властивості.

Графічне оформлення артбуку, за даними дослідників А.В. Силаєвої та О. Поліщук зі статті [18, с. 75-77], відіграє ключову роль у його комунікативній концепції, адже поєднує візуальну та текстову інформацію, створюючи цілісний художній наратив. Особливо важливим є використання елементів української етнічної культури, насамперед мотивів слов'янської міфології, традиційних орнаментів, стилізованих шрифтів і характерних кольорових схем, що дозволяє передати автентичність та популяризувати національну спадщину. Вибір шрифтів та кольорів у композиції формує атмосферу та настрій, занурюючи читача у міфологічний світ та підкреслюючи культурні коди. Крім того, інтеграція сучасних цифрових і мультимедійних елементів у друковані видання забезпечує глибше сприйняття та взаємодію з матеріалом, підсилюючи емоційний ефект та роблячи артбук доступним і привабливим для широкої аудиторії [18, с. 75-77].

Важливим аспектом розуміння артбуку є питання його аудиторії та каналів поширення. На відміну від масових ілюстрованих видань, артбук традиційно орієнтований на підготовленого читача: художника, дизайнера, колекціонера, мистецтвознавця або просто людину з розвиненою візуальною культурою. Однак у сучасній Україні спостерігається розширення аудиторії артбуку завдяки зростанню загального інтересу до вітчизняного мистецтва, дизайну та культурної спадщини. Видання, що поєднують художній підхід з документуванням актуальних подій – воєнних, соціальних, екологічних – знаходять свого читача далеко за межами традиційної арт-спільноти і стають частиною широкого суспільного діалогу. Це ставить перед редактором додаткове завдання: забезпечити доступність артбуку для різних аудиторій без втрати його художньої цілісності.

Розглядаючи артбук у контексті сучасних видавничих тенденцій, слід також відзначити зростаючу роль цифрових технологій у його створенні та поширенні. Цифровий артбук або e-artbook є відносно новим явищем, що зберігає концептуальну основу традиційного артбуку, але реалізує її у цифровому середовищі. Це відкриває нові можливості: рух, звук, інтерактивність, гіперпосилання можуть стати частиною художнього висловлювання. Водночас цифровий формат ставить під сумнів один із ключових аспектів артбуку – його матеріальність, тактильний вимір. Для редактора, що працює з цифровим артбуком, виникають принципово нові завдання: забезпечення коректного відтворення на різних пристроях, оцінка відповідності інтерактивних елементів загальній концепції, захист авторських прав у цифровому середовищі. Ці виклики є актуальними і потребують подальшого теоретичного осмислення.

Підсумовуючи огляд наукових підходів до визначення артбуку, можна констатувати, що незважаючи на різноманіття дефініцій, дослідники сходяться у визначенні кількох ключових ознак цього явища. По-перше, концептуальна цілісність: задум пронизує всі рівні видання – від матеріалу обкладинки до кегля основного шрифту. По-друге, синтез текстового

і візуального: жоден із цих компонентів не є допоміжним або другорядним. По-третє, матеріальна унікальність: увага до фізичних властивостей книги як об'єкта є невід'ємною частиною художнього задуму. По-четверте, творча автономність: артбук не підпорядковується суто комерційним критеріям успіху. Всі ці властивості безпосередньо й суттєво впливають на специфіку редакторської роботи з артбуком, визначаючи її особливий характер порівняно з традиційним книговидаванням.

Побудова комунікативної концепції артбуків відбувається з використанням множини засобів вираження, а саме, фотографій, колажів, рисунків, ескізів, графіки та ін., і що найважливіше, від вдалого композиційного рішення залежить естетика видання та сприйняття його споживачем.

1.3 Роль редактора у взаємодії з дизайнером, художником і верстальником

Редакторська діяльність у сфері артбуку суттєво відрізняється від класичного літературного або науково-технічного редагування. Якщо у традиційному книговидаванні редактор, як правило, зосереджений на роботі з текстом і лише опосередковано взаємодіє зі створенням графічного образу видання, то в артбуці він змушений бути рівноправним учасником усього творчого процесу – від концепції до фінального оформлення. Це вимагає як розширення предметних компетенцій редактора, так і переосмислення його ролі у видавничій команді.

Після проведеного дослідження напрацювань науковців з питання взаємодії редактора з творцями графічного складника і композиції артбуку, ми вважаємо, що автори А. І. Радченко, З. А. Болкотун, О. М. Чадюк, Н. М. Коваленко [17, с. 39-42], В. Вербова [5], Е. Стюарт [28] та Дж. Кемпбелл, А. Голдфарб, К. Ван [25] розкривають його найбільш змістовно.

Як зазначають А. І. Радченко, З. А. Болкотун, О. М. Чадюк, Н. М. Коваленко у роботі «Методичні рекомендації для редакторів видавничих підрозділів наукових установ» [17, с. 39-42], редактор координує роботу з художником і технічним редактором, забезпечуючи правильне оформлення книги з урахуванням її особливостей (структура тексту, кількість ілюстрацій, таблиць, довжина назв, авторство окремих частин). Він обговорює з художником формат видання, підбір гарнітур і кеглів, художні засоби для підкреслення індивідуальності книги, а також типові вимоги проєкту. При взаємодії з верстальником редактор передає файл із зазначенням усіх внесених змін, специфічних символів, виносок, розворотних ілюстрацій та колонтитулів. Він контролює першу та другу верстку, враховує зауваження автора, коректора та технічного редактора, забезпечує правильність змісту, колонтитулів, титульних сторінок, реквізитів і покажчиків. Редактор також організовує комунікацію між верстальником і художником для оперативного вирішення проблем під час оформлення, щоб уникнути переверстки і зберегти логіку та структуру видання [17, с. 39-42].

Практика видавничої роботи свідчить, що ефективна взаємодія редактора з командою залежить від чіткого визначення ролей та повноважень на кожному етапі виробничого процесу. На концептуальному етапі редактор виступає як генератор і хранитель ідей: він формулює творчий бриф, визначає цільову аудиторію і фіксує ключові змістові та стилістичні параметри видання. Від якості цієї роботи залежать усі подальші рішення команди. На етапі розробки макету роль редактора трансформується: тепер він є модератором діалогу між художником і дизайнером, який вирівнює їхні творчі бачення відповідно до затвердженої концепції. На завершальному етапі верстки редактор стає головним контролером якості, що перевіряє відповідність фінального варіанту всім раніше узгодженим параметрам. Редактор також організовує комунікацію між верстальником і художником для оперативного вирішення проблем під час оформлення, щоб уникнути переверстки і зберегти логіку та структуру видання [17, с. 39–42].

В свою чергу В. Вербова, теж притримується схожої думки, бо у своїй статті [5] вона підкреслює, що роль редактора у створенні артбуку полягає у координації роботи з дизайнером, художником та верстальником, забезпечуючи єдність змісту та візуальної концепції. Ефективна співпраця потребує взаєморозуміння термінології, принципів типографіки, використання білого простору, ієрархії тексту та декоративних елементів. Редактор організовує роботу через стайлгайди, брендгайди та креативні брифи, які визначають стиль, кольорову палітру, шрифти та ключові цілі проєкту, забезпечуючи узгодженість усіх компонентів. Регулярна комунікація, узгоджені зустрічі та відкритий обмін ідеями допомагають уникати конфліктів і сприяють спільному вирішенню завдань. Важливо, щоб редактор підтримував команду, формував спільне бачення та допомагав перетворювати творчі розбіжності на креативні рішення, роблячи процес продуктивним і результативним [5].

А. Стюарт вважає, що основою успішної співпраці є взаєморозуміння термінології та принципів дизайну, таких як типографіка, ієрархія тексту, білий простір і форматування рядків. Важливим інструментом є використання стилістичних та брендгайдів, які задають правила оформлення тексту й візуальних елементів, а також креативних брифів, що окреслюють мету, цільову аудиторію та ключові завдання проєкту. Регулярні зустрічі та обговорення прогресу дозволяють швидко узгоджувати зміни та враховувати зворотний зв'язок, а підтримка й спільне бачення команди допомагають перетворювати творчі розбіжності на ефективні рішення та якісний контент [28].

Завданням редактора згідно Дж. Кемпбелл, А. Голдфарб, К. Ван [25], полягає не стільки в оцінюванні якості окремих робіт, скільки у спрямуванні творчих учасників на оптимальний результат для всього проєкту. Редактор може впливати на вибір стилю або оформлення, пропонуючи рекомендації після представлення прототипів, що допомагає уникнути дублювання та стимулює різноманітність дизайнів. Водночас редактор здатен забезпечити

координацію на етапі верстки та фінального оформлення, об'єднуючи роботи художників і дизайнерів у єдиний цілісний продукт. Його вплив зумовлений не формальною владою, а довірою учасників до його здатності сприяти успіху проєкту. За допомогою продуманих рекомендацій редактор може спонукати авторів або відхилятися від стандартних рішень, або узгоджено рухатися до обраного напрямку, що підвищує ефективність і якість кінцевого артбуку [25].

У процесі створення артбуку ефективна взаємодія редактора з дизайнером є ключовою для якісного та своєчасного виконання роботи. Основою цієї взаємодії є постійне спілкування, взаємна повага до знань та навичок один одного, а також готовність обговорювати ідеї та компроміси. Дизайнер надає варіанти макетів і візуальних рішень, а редактор пояснює рамки проєкту та пріоритети, координує терміни та формат подачі матеріалу. Для дрібних проєктів дизайнер має більше свободи, тоді як великі проєкти потребують ретельного планування та постійного обміну інформацією. Спільна робота особливо ефективна, коли учасники перебувають в одному приміщенні та можуть оперативно обговорювати правки, що забезпечує узгодженість фінального оформлення та оптимізує роботу команди [30].

Редактор у роботі над артбуком виступає посередником, який допомагає художнику максимально чітко реалізувати свою творчу ідею. Головне завдання редактора забезпечити чітке визначення ролей та очікувань, зберігаючи пріоритет художника у прийнятті творчих рішень. На ранніх етапах редагування редактор радить проблемні моменти, дає загальні рекомендації та стимулює художника шукати власні рішення, не нав'язуючи їх. Важливо підтримувати постійну комунікацію, домовлятися про строки та етапи роботи, а також активно контролювати процес, нагадуючи про необхідність зустрічей і обговорень. Редактор повинен враховувати потреби художника, бути гнучким щодо термінів і змін, при цьому залишаючи межі своєї відповідальності. Усі труднощі та успіхи є цінним досвідом для подальшої роботи над новими проєктами [29].

Редактор тісно взаємодіє з дизайнером верстки, який відповідає за естетичне та структурне оформлення видання. Дизайнер верстки організовує тексти, зображення, таблиці та графічні елементи так, щоб матеріал був логічним, зрозумілим і привабливим для читача. Редактор забезпечує, щоб зміст відповідав задуму автора, а дизайн вимогам видання, допомагає вирішувати технічні та художні питання, обговорює типографіку, колірну гаму та композицію сторінок. Спільна робота гарантує узгодженість усіх елементів, дотримання стандартів і ефективну подачу інформації, а також мінімізує потребу в подальших виправленнях і переверстці [27].

Робота редактора при підготовці артбуку не зводиться до суто координаційної, завдання редактора – відшукати, викристалізувати ідею видавничого проєкту, усвідомити оптимальна напрям її втілення і досягти ефективного спільного рішення зі співавторами графічної концепції.

Окрему увагу варто приділити питанню конфліктів між редактором і творчою командою. Вони неминуче виникають у процесі роботи над будь-яким складним художнім проєктом і є природним наслідком зіткнення різних творчих бачень, компетенцій та пріоритетів. Джерелами таких конфліктів найчастіше стають: розбіжності у розумінні концепції видання між редактором і художником; різні пріоритети щодо тексту й зображень (редактор схильний захищати інтереси тексту, художник – зображень); суб'єктивні естетичні уподобання, що суперечать функціональним вимогам; часові обмеження, що спонукають до поспішних компромісів. Ефективний редактор не усуває ці протиріччя адміністративними методами, а перетворює їх на конструктивний творчий діалог, шукаючи рішення, що задовольняють усі сторони й водночас відповідають загальній концепції видання.

У сучасному видавничому процесі дедалі більшого значення набувають цифрові інструменти координації роботи команди. Хмарні платформи спільного редагування, системи керування проєктами, спільні папки зі зразками матеріалів – усі ці засоби дозволяють редактору ефективніше відстежувати хід роботи, надавати своєчасний зворотний зв'язок і фіксувати

погоджені рішення. Для артбуків, що нерідко створюються розподіленими командами або у міжнародних колаборативних проєктах, ці інструменти є особливо важливими. Редактор, що вміє ефективно використовувати цифрові засоби комунікації та координації, значно підвищує загальну ефективність творчого процесу і якість кінцевого продукту.

Слід також розглянути питання авторських прав та інтелектуальної власності у контексті редакторської роботи над артбуком. На відміну від традиційних видань, де питання авторства, як правило, є однозначним (є автор тексту та, можливо, ілюстратор), артбук часто є результатом складної колаборації: художник, дизайнер, верстальник, редактор, фотограф, а іноді й численні автори текстових фрагментів. Розподіл авторських прав між усіма учасниками, визначення права власності на кінцевий продукт, умови використання зображень (особливо архівних або запозичених) – усе це є зоною відповідальності редактора. Він повинен забезпечити укладення відповідних договорів і отримання дозволів до початку публікації, щоб уникнути правових конфліктів після виходу видання.

Ще одним важливим виміром редакторської роботи над артбуком є забезпечення доступності видання для різних категорій читачів. Питання доступності у видавничій сфері традиційно зосереджувалося на фізичних потребах людей з порушеннями зору або слуху. Однак у контексті артбуку доступність набуває ширшого значення: це й мовна доступність для різних аудиторій, й культурна доступність – наявність пояснювальних текстів або коментарів для читачів, незнайомих з певним культурним контекстом, й цінова доступність у разі виходу тиражного видання. Редактор, що враховує ці аспекти, робить артбук не лише художньо досконалим, а й справді відкритим для широкого кола читачів.

Роль редактора у роботі над артбуком є багатовимірною і не зводиться до традиційного літературного редагування. Він виступає одночасно концептуальним координатором, що формулює і захищає ключову ідею видання; комунікаційним менеджером, що забезпечує продуктивний діалог

між художником, дизайнером і верстальником; естетичним арбітром, що оцінює відповідність графічних рішень загальній концепції; технічним контролером якості, що перевіряє фінальний варіант видання; і юридичним захисником авторських прав усіх учасників творчого процесу. Успіх артбуку як художнього об'єкта значною мірою залежить від здатності редактора органічно поєднати різні творчі внески учасників команди в єдине цілісне видання. Для цього він сам повинен бути людиною з широким художньо-естетичним кругозором, здатною мислити одночасно у категоріях тексту, образу і матеріальної форми.

Висновки до розділу 1

У результаті аналізу теоретичних джерел з'ясовано, що артбук є комплексним мистецьким виданням, яке поєднує текстові, візуальні та матеріальні елементи, створюючи унікальний художній досвід для читача. Графічне оформлення виступає ключовим засобом комунікації, формуючи естетичне сприйняття та підкреслюючи концепцію видання. Роль редактора у цьому процесі полягає у координації роботи художника, дизайнера та верстальника, забезпеченні єдності змісту та візуальної концепції, підтримці комунікації та ефективного розподілу завдань, що дозволяє досягти високої якості та цілісності артбуку.

Попри різноманіття термінологічних підходів та дефініцій у вітчизняному і зарубіжному науковому дискурсі, багато дослідників – А. В. Бідун, Ю. Мельничина, О.О. Хуповка, Р. Михайлова та М. Гайдук, Ю. Денисенко, Н. Тхір, А. Омельченко – сходяться у визначенні кількох ключових ознак: концептуальна цілісність, де задум пронизує всі рівні видання; синтез тексту й зображення, де жоден із компонентів не є другорядним; матеріальна унікальність і увага до поліграфії; творча автономність від суто комерційних критеріїв. Ці властивості суттєво

відрізняють артбук від традиційних книжкових форм і визначають особливий характер редакторської роботи з ним.

Графічне оформлення є не допоміжним, а конституюючим елементом комунікативної концепції артбуку. В умовах «візуального повороту» сучасної культури дизайн видання перестав бути суто декоративною функцією і набув статусу самостійного носія художнього змісту. Типографіка, кольорова палітра, композиція сторінок і відбір ілюстративного матеріалу функціонують як рівноправні семіотичні засоби, що у взаємодії з текстом породжують нові смислові шари. Редактор, що працює з артбуком, повинен розуміти ці функції і бути здатним оцінювати графічні рішення не лише з естетичного, а й зі змістового погляду.

Роль редактора у процесі створення артбуку є значно ширшою, ніж у традиційному книговидаванні. Він виступає одночасно концептуальним координатором, комунікаційним менеджером, естетичним арбітром та технічним контролером якості. Ефективне виконання цих функцій вимагає від редактора не лише філологічних і редакторських, а й дизайнерських та художньо-естетичних компетенцій. Взаємодія з художником, дизайнером і верстальником будується на принципах взаємоповаги, чіткого визначення ролей і відкритої комунікації, де творчі конфлікти розглядаються не як перешкода, а як потенційне джерело нових рішень. Викладені теоретичні положення слугують основою для практичного аналізу редакторської роботи над артбуком «Будинок Письменників в Ірпені» у наступних розділах дослідження.

РОЗДІЛ 2

ЕТАПИ ТА ПРИНЦИПИ РЕДАГУВАННЯ ГРАФІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ АРТБУКУ

2.1 Підготовчий етап: аналіз концепції, сценарію та стилістики майбутнього видання

Будь-яке успішне видання починається з чіткої концепції. Для артбуку це правило є особливо важливим: саме концепція визначає, яким буде видання, а саме його тему, настрій, форму, аудиторію і засоби виразності. Підготовчий етап, на якому редактор аналізує концепцію, сценарій і стилістику майбутнього артбуку, є фундаментом для всіх подальших рішень.

На підготовчому етапі редактор перш за все вивчає концепцію артбуку (тематику, сюжетну лінію та емоційний настрій майбутнього видання). В описовому вступі артбуку «Будинок Письменників в Ірпені» одразу постає літературно-історичний наратив: будинок, розташований серед соснових алеї, пов'язаний з долями видатних авторів та сповнений легенд. Редактор враховує, що зміст видання поєднує розповідь про історію закладу з художніми елементами (ліричні вірші Степана Литвина, які наведено як епіграф). Так формується цілісна концепція, тобто поєднання історичної достовірності й поетичного відтворення атмосфери, що задає тон усій книжці.

Для створення артбуку, спочатку було проведено ознайомлення з джерелами [6-12; 19-21].

З огляду на сценарій видання редактор аналізує структуру контенту та прийоми нарації. Артбук складається з окремих тематичних блоків: історія заснування (історія Чоколова і Чарівної балерини), опис будівель і комплексів корпусів, згадки про відомих письменників (Костенко, Драч, Забужко, Ірванець тощо), а також сучасні аспекти відродження. Редактор визначає, у якому порядку подавати розділи: легенди, архітектури та персоналії. Для зручності читача враховується хронологічна та тематична послідовність, що

підсилює наратив (наприклад, перехід від загадкової балерини до опису стильової єдності будинку у неомодерні).

Особлива увага приділяється стилістичній концепції видання. Оскільки текст артбуку поєднує художній опис (оповідний та ліричний) та фактичні відомості, редактор планує графічне оформлення, яке підкреслить естетику кожного жанру. Наприклад, цитата з поетичного твору («Про Ірпень пора писати міти...») оформлена окремим блоком крупним гарнітурним шрифтом, що підкреслює її роль епіграфу. У вступних розділах використовується стримана подача тексту (класичні шрифти та модульна верстка) для викладення історії Будинку, а для рубрик з життєписами письменників можливе застосування портретів у рамці чи архівних фото, що узгоджуються за стилем. Тож, аналіз концепції та сценарію дозволяє редактору визначити основні художні рішення: вибір шрифтів (суміш літературного і декоративного), пропорції текстових блоків та ілюстрацій, а також загальну кольорову палітру, що відповідає обраному настрою. Наприклад, опис неомодерну архітектури та «затишного замку серед лісового пейзажу» пропонує дизайнеру використати теплі дерев'яні та зелені відтінки, підсилюючи атмосферу історичної загаковості.

2.2 Принципи редагування графічних матеріалів: композиція, типографіка, кольорова гармонія

Редагування графічних матеріалів артбуку спирається на низку принципів, що забезпечують цілісність, комунікативну ефективність та естетичну якість видання. Виділимо три ключові принципи, які тісно взаємопов'язані й у сукупності формують те, що можна назвати «візуальною мовою» конкретного артбуку. Цими принципами є композиція, типографіка і кольорова гармонія.

Принцип композиційної рівноваги. Композиція сторінки і розвороту є просторовою організацією всіх візуальних елементів, що забезпечує їх

взаємодію та формує ритм читання. Редактор при аналізі композиційних рішень дизайнера звертає увагу на кілька аспектів: баланс між заповненими і порожніми зонами; ієрархію елементів (що є домінуючим, що підпорядкованим); напрям руху ока читача по сторінці; взаємодію між лівою і правою сторінками розвороту.

У випадку артбуку «Будинок Письменників в Ірпені» часто застосовується симетричне або дзеркальне розташування текстових блоків на протилежних сторінках – очевидне із повторення параграфів для лівої та правої колонок. Така побудова створює візуальну рівновагу та наголошує на паралелізмі інформації. Водночас редактор може передбачати спеціальні акценти в композиції, наприклад, ключові ілюстрації (фото балерини, портрети письменників) слід розміщувати на цілих сторінках або на розворотах, щоби сконцентрувати на них увагу читача. Пустий простір також грає роль – він виділяє важливий контент і запобігає перевантаженню сторінки.

Типографіка відіграє ключову роль у створенні стилістичної єдності видання. На титульній сторінці та на початкових розділах використовуються великі прописні літери для гасел і назв, що задають настрій: наприклад, виразні англomовні девізи «CREATIVITY LIVES HERE» та «HOME OF VOICES» подані великим шрифтом (Waldemar, платний шрифт) і повторюються як графічний елемент. Це демонструє сміливий типографічний прийом: поєднання кирилиці та латиниці в дизайні, що підкреслює універсальність теми творчості. Редактор стежить, щоб гарнітури підходили одна до одної – для основного тексту артбуку зазвичай обирається чіткий та легко читабельний шрифт (наприклад, Montserrat), а для заголовків і цитат можуть бути декоративніші варіанти, які відповідають історичній атмосфері. Розмір і міжрядковий інтервал налаштовуються таким чином, щоб читач не втомлювався від тривалого тексту, а також щоб поєднання шрифтів створювало візуальну ієрархію. Так, важливі абзаци (наприклад, вступний розповідний текст чи приклади відомих літераторів) можуть бути виділені

напівжирним або курсивом для кращого сприйняття, на відміну від основного нарисного шрифту.

Кольорова гармонія – ще один важливий аспект. Дослідниці А. В. Силаєва та О. Поліщук підкреслюють, що вибір кольорів у графічній концепції формує атмосферу і настрій, занурюючи читача у відповідний простір та підкреслюючи культурні коди [18, с. 75–77]. В артбукі «Будинок Письменників в Ірпені» домінуючою є тепла натуральна палітра, що відповідає тематиці лісу, дерева і природного середовища: відтінки зеленого, коричневого, кремового, охри. Ці кольори асоціюються із затишком, природністю і традиційністю, саме тими якостями, які характерні для образу Будинку Письменників.

Поряд із домінуючою теплою палітрою, в окремих фрагментах видання можуть використовуватися контрастні колірні рішення. Архівні чорно-білі фотографії утворюють власну монохромну субпалітру, що асоціюється з минулим і пам'яттю. Окремі сторінки, пов'язані з містичними сюжетами (легенда про балерину), можуть отримувати холодніший, приглушеніший колорит – сині, сіро-блакитні або темно-зелені відтінки. Важливо, щоб ці відступи від основної палітри виглядали органічно, а не як помилки чи непослідовності.

Редактор і дизайнер обирають палітру, що пасуватиме до теми Будинку творчості. Зазвичай це природні кольори, на кшталт відтінки дерева, зелені, земляні тони, що резонують із ландшафтом Ірпеня. Ключові сторінки, пов'язані з драматичними сюжетами (наприклад, легенда про балерину або архівні фотографії), можуть містити контрастні елементи – наприклад, холодні сині чи сіро-блакитні відтінки для вечірніх сцен, або сепію для старих фото. Важливо, щоб кольори ілюстрацій та фону не конкурували з текстом, а навпаки, взаємодоповнювалися. Так, архівні фото письменників можуть бути оформлені в монохромних чи сепієвих тонах, щоб переглянути їх у гармонії з текстом про минуле, тоді як сучасні портрети й сцени мистецьких заходів із додаванням акцентного кольору, що виокремлює головну фігуру. Хоча

у досліджених джерелах безпосередніх вказівок на конкретні кольори немає, загальні композиційні рішення та візуальні підказки тексту (наприклад, «дерев'яні скульптури з книгами») натякають на теплу кольорову гаму та використання натуральних матеріалів у відтворенні дизайну.

2.3 Забезпечення єдності текстового та візуального рядів у процесі редагування

На етапі поєднання тексту та ілюстрацій редактор стежить за тим, щоб обидва потоки були органічно пов'язані. Якщо в тексті йдеться про балерину, на відповідному розвороті логічно розміщувати образ танцівниці (чи художнє фото або ілюстрацію балерини), щоб читач відчув зв'язок між описом і зображенням. Аналогічно, розповідь про видатних письменників, які мешкали в корпусах (наприклад, «шостий корпус був місцем проживання Костенко та Драча, перший корпус – дачею Чоколова») супроводжується портретними фотографіями чи знімками з їхнім підписом, створюючи цілісну історичну канву. Редактор контролює, щоб підписи під зображеннями гармонізували стилістично з основним текстом – використовуються аналогічні шрифти і вирівнювання, а акценти (фігурні літери, кольорові рамки тощо) відповідають загальному оформленню.

Єдність естетики досягається через послідовність: повторювані стилістичні елементи (зокрема декоративні візерунки або водяні знаки) розміщуються на різних сторінках, щоб пов'язати їх у сприйнятті. Наприклад, мотив різьбленого фронтона будинку згадується у тексті, тому редактор може запропонувати дизайнерам використати схожий узор як графічний елемент на розворотах, де розповідається про архітектуру. Також утримується єдине колірне рішення. Якщо для однієї історичної сцени було вибрано приглушені оливкові й коричневі тони, наступні сторінки (навіть з іншими темами) не виходять із цієї палітри без необхідності, щоб зберегти цілісність сприйняття.

Розгляд конкретних ключових сторінок підкреслює роль редактора в інтеграції. На сторінці з балериною під текстом чи навколо нього виділяється простір для відповідного зображення, можливо, із ефектом півпрозорості чи накладення силуету. На сторінках з портретами письменників текст може обтікати їх знімки або ж стояти поруч. Наприклад, згадку про Костенка та Драча вирішується оформити розворотом із їхніми портретами (їх імена вже зазначені в тексті). Архівні фотографії лісопарку чи коридорів будинку супроводжують фрагменти наративу, що описують ці місця, забезпечуючи безперервний літературно-візуальний ряд. Редактор пильнує, щоб усі ці компоненти (тексти та графічні елементи) працювали як єдине ціле і кожен підсилював інший, а не суперечив темі видання.

Висновки до розділу 2

Підсумовуючи, можна зазначити, що на підготовчому етапі редактор повинен ретельно аналізувати концепцію та сценарій артбуку, аби вибудувати узгоджений сюжет і визначити стилістику майбутніх сторінок. Такий аналіз концепції будівлі та сюжетних ліній (легенда про балерину, історія письменників) дає змогу сформулювати художні рішення щодо шрифтів, ілюстрацій та настрою видання.

Щодо принципів редагування графічних матеріалів, розглянуто, що основою є продумана композиція кожного розвороту (симетрія, баланс тексту й зображень), обґрунтований вибір типографіки (відповідні гарнітури для заголовків та абзаців) та створення кольорової гармонії, що відображає тему. Застосування єдиної стилістики шрифтів і палітри забезпечує візуальну цілісність артбуку.

При забезпеченні єдності текстового та візуального рядів ключовим є принцип синхронності: ілюстрації (фото балерини, портрети письменників, архівні кадри) мають доповнювати відповідні тексти, а дизайн-елементи повторюватися в різних розділах. Наприклад, фрагменти про мешканців

корпусів містять імена авторів, чий портрети розміщуються поруч. Такий підхід гарантує, що читач сприймає видання як єдине цілісне мистецьке полотно, у якому текст і графіка органічно взаємодіють, а у самого читача виникає ефект присутності і відчуття долученості до високої культури.

РОЗДІЛ 3

РОБОТА РЕДАКТОРА НАД ГРАФІЧНИМ ОФОРМЛЕННЯМ АРТБУКУ «БУДИНОК ПИСЬМЕННИКІВ В ІРПЕНІ»

3.1 Концепція, структура та зміст артбуку

Артбук «Будинок письменників в Ірпені» побудовано як візуально-літературний путівник і місцева історична «книга-альбом», де текст і графіка синтезуються для створення емоційного оповідання. Автори концепції прагнули представити Будинок письменників як будівлю та «живий» образ, об'єкт культурної пам'яті й натхнення. У вступному тексті арткнига запитує: «Чи замислювалися ви, що в Ірпені... стоїть Будинок письменників – місце, де творили та надихалися видатні українські автори?». Цей вираз задає тон усьому виданню. Читач ніби запрошений на екскурсію коридорами та альковами старовинного літературного осередку. Під час цієї екскурсії текст переплітається із зображеннями легендарного та портретів класиків, створюючи складний візуально-текстовий наратив.

Структурно артбук складається з кількох тематичних блоків. Спочатку подані девізи й слогани (українські та англійські) – «CREATIVITY LIVES HERE», «WHERE STORIES BEGIN», «HOME OF VOICES» (див. титульні розвороти) – які підкреслюють креативність та історичність місця. Далі йде вступний нарис про значення Будинку письменників, який виконує функцію введення в тему. Сюди відносяться: описані «зелені соснові алеї», «старовинний письмовий стіл» і сам дух слова. Даний вступ має поетичний стиль та навіює образність, що контрастує з офіційними описами, і задає емоційний тон.

Основна частина розділена на історичні й тематичні підблоки. Один із ключових елементів – «історія», що містить легенду про будиночок і трагедію балерини. Текст розповідає про «загадковий дерев'яний будиночок» з «численними таємницями та легендами». Цей сюжет надає глибину та

колерит опису, а також впливає на художній стиль оформлення: очікується, що відповідний розворот супроводжений атмосферним зображенням балерини-примари, що слугує візуальною метафорою та інтригує читача. Далі слідують розділи, присвячені архітектурі й інтер'єру: тут текст відзначає, що «Будинок... зведений на початку XX століття у стилі неомодерн, що поєднує елементи модерну та традиційної української архітектури. Його дерев'яна конструкція... створює враження затишного замку серед лісового пейзажу». У цьому уривку поєднано опис архітектурного стилю з емоційними епітетами («затишний замок», «романтичний і загадковий характер»), що дає дизайнеру можливість підібрати відповідні декоративні елементи (наприклад, ілюстрацію будівлі на фоні сосен або деталізовані орнаменти) до тексту.

Особливе місце в структурі артбуку посідають розповіді про творчі та літературні здобутки письменників. На відповідних розворотах називаються імена класиків (Малишко, Довженко, Тичина тощо) і підкреслюється, що тут творився «Ірпінський Парнас». Очевидно, що графічно ці сторінки можуть містити портрети письменників (чи їхніх скульптур) у колажах із фрагментами рукописів або цитат, що підсилює ідею «письменницького духу». Наприклад, надрядковий текст «Ірпінський Парнас» ілюструє статус будинку як осередку мистецтва.

Важлива місія видання – це показати зв'язок між творчістю різних поколінь письменників, які відпочивали, надихалися, творили у Будинку письменників в Ірпені. Тому завданням автора було навести доказову базу й історичні факти про майстрів слова та їхній творчий доробок, започаткований, сформований саме у цьому осередку, як під впливом перебування у колі митців, так і за сприяння природного оточення – краси, спокою, досконалості і гармонії, які воно втілює.

Для технічного втілення авторського задуму запроєктовано такі характеристики:

- формат сторінки – 205x260 мм;
- фарбність «4+4»;

- умовних друкованих аркушів – 2,6;
- наклад – 500 прим.

Невеликий тираж обрано, зважаючи на досвід інших видавців. Артбуки не належать до масової літератури, їхньою цільовою аудиторією є вузькі ринкові сегменти поціновувачів відповідних сфер і тематик. Як у нашому випадку – поціновувачі архітектурної спадщини і життя письменників.

Зважаючи на профіль видання, для швидкого доступу до цільової аудиторії його доцільно просувати через сторінки у соціальних мережах, присвячені Ірпеню, наприклад в Інстаграмі – Insta_Irpin https://www.instagram.com/insta_irpin/. Сторінка містить анонс подій і нариси з життя міста, статистично є репрезентативною – 37,8 тис. читачів, 7,1 тис. осіб – відслідковують цю онлайн-групу, загалом на сторінці опубліковано 2,47 тис. дописів.

Для ширшого охоплення аудиторії за віком, зокрема, залучення старших читачів, доречно також організувати просування запроєктованого видання на сторінці у Фейсбуці – Я ♥ Ірпінь https://www.facebook.com/groups/iloveirpin?locale=uk_UA. Ця онлайн-спільнота охоплює 26,5 тис. учасників, аудиторія є залученою – низка дописів має понад 100 уподобань, публікуються матеріали універсальної тематики, у тому числі про туристичні атракції міста. Означене підкреслює потенційну ефективність обраної сторінки для просування видання.

З метою більш сфокусованого охоплення потенційних споживачів запроєктованого нами видання «Будинок письменників в Ірпені», а саме тих, хто цікавиться життям письменників або належить до цього цеху, пропонуємо розмістити публікацію про книгу на сторінці Національної спілки письменників України у Фейсбуці https://www.facebook.com/NacionalnaSpilkaPysmennykivUkrainy/?locale=uk_UA, а також замовити рекламу – pop-up window (спливаюче вікно) чи статтю на офіційному вебсайті спілки <https://nspu.com.ua/>.

Використання омніканальності для просування нового видання спрямоване на широке охоплення аудиторії користувачів, досягнення віральності контенту та збільшення числа інформаційних приводів, що у підсумку має сприяти стимулюванню збуту артбуку «Будинок письменників в Ірпені».

Отже, концепція артбуку полягає у створенні поетичного та історично насиченого наративу, що відображає роль Будинку письменників як осередку української літератури. Він поєднує фактичні відомості та легенди з насиченими візуальними образами, у дусі сучасного «артбук»-формату. Як зазначають дослідники, сильний візуальний ряд артбуку створює багатошаровий «візуально-тактильний простір», де архівні документи, фотографії, колажі та ілюстрації поєднуються для емоційного занурення читача в локальну пам'ять. У прикладі артбуку про Ірпінь це втілено через чергування текстових блоків та ілюстрацій (наприклад, колаж із балериною на тлі тексту легенди або групові портрети письменників з тлумаченням їхньої діяльності).

3.2 Особливості редакторського опрацювання текстових і візуальних матеріалів

Редагування артбуку поєднує традиційну роботу з текстом разом із творчою роботою над візуальною складовою. Насамперед редактор відповідає за мовне та стилістичне оформлення тексту: забезпечення єдності стилю (поетичний настрій вступу, академічний або урочистий тон описових розділів), коректність цитат (наприклад, фрагменти вірша Литвина «...Про Ірпінь пора писати вірші...»), перевірку фактів і правильність розстановки фрагментів. Також редактор слідкує за макетом текстових блоків: вибором шрифту і розміру (ймовірно, збалансованого між читабельністю та декоративністю), вирівнюванням і розташуванням заголовків («ІСТОРІЯ», «НОТАТКИ» тощо). Зокрема, заголовки у прикладі арткниги використано

контрастні («ІСТОРІЯ» виконано великими літерами), що задають новий акцентний блок; редактор повинен узгодити їх із основним текстом, щоб не порушити стилістичну єдність.

Особлива увага – до ілюстрацій та макетування зображень. Оскільки артбук насичений візуальними образами (портрети письменників, архівні фото, художні ілюстрації), редактор спільно з дизайнером опрацьовує кожне фото. Використовуються такі інструменти: Canva Premium для створення макетів і шаблонів сторінок, Adobe Photoshop – для обробки зображень (кольорокорекція, вирізання фону, ретуш, складні колажі), Adobe Firefly – для генерації креативних візуальних ефектів і фонів. Canva Premium надає професійні «мувінг»-фонові графіки, шаблони для книжкових макетів та інструменти на зразок «Background Remover» і «AI-ефектів», які допомагають створити професійний дизайн швидше. Наприклад, за допомогою Canva Premium було легко підібрати гармонізовані шрифти для заголовків і оформити сторінки нотаток (закладки «НОТАТКИ» з лініями), а також розмістити зображення у колажах з текстом.

Photoshop застосовувався для тонкого опрацювання зображень: вирівнювання кольору старих чорно-білих фото, видалення шумів, масштабування чи склейки фото. Якщо, скажімо, портрети класиків (Малишко, Чоколов тощо) сканувалися з архівних альбомів, Photoshop допоможе підібрати для них однакове тло чи встановити єдиний колірний баланс. Цим же інструментом робили колажі: наприклад, на сторінку з балериною могли накласти напівпрозорий силует танцівниці на фоні зображення будинку, або поєднати декілька фото одного твору. Водночас Adobe Firefly – генеративний AI – використовували для швидкого створення художніх ефектів. Наприклад, на роль фону могла бути згенерована «містична» фактурна картинка з Firefly за текстовим описом (як радить практика: «отримувати швидкі ескізи або готові елементи, які можна відразу доопрацювати»). Практично, дизайнер починав із Firefly в Adobe Express для створення прототипу фонового зображення (скажімо, туманного пейзажу над

Будинком), а потім переносив результат у Photoshop для деталізації та підгонки під макет. Такий гібридний підхід економить час і дозволяє зберегти художню цілісність.

Редактор також контролює узгодженість загальної колірної гами та стилістики. Наприклад, якщо обраний тональний акцент – злегка сепійовані ноти для архівних фото, то текст і декоративні елементи мають доповнювати цей відтінок. У цій арткнизі явно простежується приємна тепла палітра (наступність із природними тонами соснового лісу і дерев'яного будинку). Редактор має впевнитися, що ці тони відбиваються у всіх зображеннях (крипторылики або рамки сторінок) і що шрифти чітко контрастують із фоном для зручного читання. Він координує також розташування тексту та зображень, наприклад, перевіряє, що текст не накладається на важливі частини фото, змінює розмір і розміщення зображень у Canva-блоках, контролює поля та відступи. Вказане дозволяє узагальнити про необхідність постійного підвищення кваліфікації редактора, опанування новітніх цифрових технологій та сміливих експериментів, для розуміння ширини арсеналу та його можливостей, інноваційних рішень у роботі з контентом; формування надивленості на основі найсучасніших мистецьких досягнень; ефективної комунікації з творчим середовищем для бенчмаркінгу, тобто, поширення прогресивних надбань у видавничій, дизайнерській сферах. Загалом комунікація у професійному середовищі має об'єднуватися спільною метою – втіленням найкращих світових практик у літературно-художній царині заради досягнення естетики видання, посиленням текстового складника, правильним донесенням місії видання та встановленням нових, вищих стандартів видавничої справи.

Розвиток професійних навичок редактора невіддільний від удосконалення м'яких навичок, комунікаційних здібностей. Згідно з дослідженнями [24], підтримання психологічного клімату у ділових комунікаціях, відкритість і чесність, дипломатичність, гнучкість та адаптивність є стратегічними інструментами у формуванні іміджу редактора,

відтак, і видавництва, що сукупно впливають на ефективність видавничої справи.

Отже, редакторська робота охоплює класичні функції, перевірку і вичитку тексту, синхронізацію стилю і контенту, сучасні дизайнерські рішення. Редактор використовує можливості Canva Premium (для оперативного верстання сторінок і доступу до колекції шаблонів та стокових зображень) разом із Photoshop (для тонкого фоторедагування) і Firefly (для генерації унікальних фонів і візуальних ефектів). Наприклад, колаж із балериною міг спочатку створюватись через Canva, а потім удосконалюватися в Photoshop – виділявся силует чи добиралися текстури. Або фрагмент «Нотатки» був змодельований у Firefly (чисті лінії, тонкоусічені рандомні малюнки), потім імпортований до макету. Така інтеграція інструментів робить процес верстки гнучким, забезпечуючи художню якість і оперативність.

3.3 Оцінка графічного рішення артбуку та рекомендації щодо його вдосконалення

Графічне оформлення арткниги «Будинок письменників в Ірпені» загалом відповідає її концепту – створює емоційно насичений візуальний простір, що підсилює оповідь. Стилістика витримана в настрої ретро та теплоти: переважають природні тони зеленого, коричневого і кремового, що асоціюються з лісовою гаванню та старовинним дерев'яним інтер'єром. Цей колірний вибір підкреслює історичність теми та поєднує матеріали між собою. Наприклад, архівні світлини з історії «Будинку творчості» можуть бути оброблені легким сепія-фільтром, а сучасні фото літературних вечорів – із м'яким контрастом, щоб не розривати єдності палітри. Такий підхід узгоджується із рекомендаціями дизайну, де «палітра кольорів передає настрій» (теплі тони для натхненних історій, контрастні – для містичних). В арткнизі сонячні та земляні відтінки сприяють відчуттю затишку й свята слова.

Композиційно сторінки оформлено у змішаному стилі. Поєднуються повні фонові зображення та традиційне розміщення тексту в колонках. Ключові ілюстрації (балерина, будинок, портрети) часто витіснені на повний фон або у великий колаж, а текстова частина накладається блоками поверх них або на однотонні панелі. Наприклад, гасло «EVERY ROOM TELLS A STORY» винесено на чистий фон із графічними лініями, що робить його центральним візуальним акцентом. Натомість об'ємний текст історій оформлено у стовпцях на світлому фоні, для зручності читання. Такий мікс формує динаміку, при якій читач ніби перегортає сторінки-альбоми, де окремі розвороти – це «арт-штучки», а інші – документальна «хроніка».

З погляду стилістики спостерігаємо кілька рис. Заголовки виділено великими геометричними шрифтами (наприклад, «ІСТОРІЯ», «НОТАТКИ»), що дає почуття урочистості. Основний текст – більш традиційний, з гарною читабельністю. При цьому на деяких сторінках фонове зображення трохи затемнено або розмите, щоб не заважати тексту. Візуальні метафори (балерина-примара, статуя Письменника, гори книг чи перо) підсилюють теми розповідей. Наприклад, силует балерини, можливо, накладений напівпрозора на фото даху будинку, створює «містичну» асоціацію з легендою. Теоретики вважають, що такі елементи «синтезують графічний дизайн і урбаністичний наратив», що сприяє живому сприйняттю міста. У нашій арткнизі це досягається колажами із перетином реальних знімків (архівних фото чи сучасних світлин) та ілюстративних деталей.

Незважаючи на загальну вдалу візуалізацію, є зауваження, що стосуються покращення. Важлива, в першу чергу, читабельність. Деякі фонові малюнки (грати на вікнах, текстури дерев) можуть конкурувати з текстом по контрасту. Рекомендується перевірити, щоб текст завжди мав чіткий контраст (наприклад, підняти прозорість фону або використати підкладку).

Окремо йде, типографіка. Стиль та кількість шрифтів слід обмежити (наприклад, максимум 2-3 гарнітури) і дотримуватись їх у всьому виданні.

Перейдемо до рекомендації щодо вдосконалення артбуку.

Узгодження палітри та шрифтів. Потрібно застосувати 2-3 основні шрифти для різних рівнів заголовків і тексту та витримати єдину кольорову гаму. Наприклад, виділити заголовки одним контрастним кольором, а текст – більш нейтральним. Це сприятиме цілісності стилю.

Оптимізація читабельності. У роботі з виданням потрібно враховувати, фон темного насиченого відтінку або яскравого важко сприймається і знижує рівень концентрації уваги читача. Особливо, якщо означене рішення щодо кольору поєднується зі світлим шрифтом. Зважаючи на цю заувагу, у запроєктованому виданні надано перевагу неяскравим відтінкам кольорів. Домінуючими є відтінки зеленого, адже вони асоціюються з кольорами природи. Слід переконатися, що текст має достатній контраст з фоном: підсилити затемнення фону за текстом або використати напівпрозорі панелі підписів. Особливо слід перевірити білі шрифти на світлих фото.

Покращення композиції колажів. В деяких зображеннях елементи можуть зливатися (наприклад, портрети на текстурних фонах). Варто доопрацювати обриси фігур (за допомогою Photoshop) чи розмістити їх на однорідному фоні із легким затіненням по краях.

Скоординоване використання інструментів. Для наступних перевидань доцільно розглядати можливість створення повноцінної стилістичної системи (brand kit). Наприклад, в Canva Premium потрібно налаштувати бренд-шрифти та фіксовані кольорові палітри, а в Firefly разом із Photoshop розробити набір повторюваних візуальних ефектів (скажімо, специфічний «художній фільтр» для архівних фото, фірмовий художній фон). Це забезпечить сталий образ у мережі сторінок.

Варто наголосити на доцільності використання у дизайнерській роботі інструменту Adobe Firefly. Він належить до генеративних моделей штучного інтелекту, є ліцензованим, що робить його використання легітимним у видавничій справі та інших галузях, пов'язаних з інтелектуальною власністю, де основою є дотримання авторських прав. Перевага Adobe Firefly, який інтегрований у програмні продукти Photoshop, Illustrator. InDesign

полягає в тому, що він за промптом користувача додає різноманітні ефекти, добирає/оптимізує кольорову гаму, модифікує зображення тощо, а це, своєю чергою, значно підвищує продуктивність праці, оперативність виконання замовлень, трансформує структуру роботи дизайнера, ілюстратора, вивільняючи час на вирішення творчих завдань, розробку/удосконалення концепції та ін.

Збагачення візуальної розповіді. Можливо додати схематичні ілюстрації плану будинку чи абрисів корпусів, карти-підказки або невеликі інфографіки (наприклад, графік кількості гостей Фестивалю «Ірпінський Парнас»). Інтеграція таких елементів допоможе читачеві легше зорієнтуватися і підкреслить навчальний аспект артбуку.

Висновки до розділу 3

У концепції та структурі артбуку «Будинок Письменників в Ірпені» простежується синтез текстової та візуальної інформації, метафоричних слоганів і легендарних сюжетів, конкретних архітектурних і біографічних фактів. Така композиційна побудова відповідає теорії артбуку як інтегрального медіуму, який формує живий образ місця, а не просто перелік даних. Тож, структура видання (вступ, заключна та титульні сторінки, нотатки) логічно розгортає концепцію пам'яті та творчості через художньо витриманий контент.

Редакторське опрацювання артбуку поєднує коректуру тексту з творчою роботою над візуальними матеріалами та версткою. Важливо дотримуватись єдиної графічної стратегії, координуючи шаблони Canva Premium з індивідуальною обробкою у Photoshop та художньою генерацією через Firefly. Такий підхід дозволяє створювати цілісний, художньо виразний дизайн кожної сторінки. Завдяки ретельному підбору шрифтів, композиції та кольорів матеріали арткниги стають зрозумілими та привабливими, а наведення візуального порядку сприяє успішній комунікації змісту.

Графічне рішення артбуку заслуговує на позитивну оцінку завдяки стійкому емоційному колориту та узгодженій стилістиці. Однак для підвищення ефективності візуальної комунікації можна удосконалити типографіку, композицію та контрастність матеріалів. Рекомендовані заходи: уніфікувати шрифтову палітру, збалансувати кольори, оптимізувати читабельність тексту на фонах і додати елементи інфографіки, що дозволять зробити артбук ще більш гармонійним і зрозумілим для читача. Даний підхід підсилить роль видання як ефективного культурного медіатора та цінного артефакту місцевої літературної спадщини.

ВИСНОВКИ

Теоретичний аналіз засвідчує, що створення артбуку є складним багаторівневим процесом, який вимагає інтеграції мистецького мислення, проєктної організації, дизайнерських практик і редакторських компетенцій. Артбук є специфічним типом видання, що синтезує текст, зображення і матеріальну форму в єдину художню структуру. Він постає як гібридна форма, де зміст, візуальний образ, матеріальність та концептуальна ідея поєднуються у єдину художню структуру. Редактор у цьому процесі відіграє ключову роль: він забезпечує узгодженість елементів, якість подачі матеріалу та відповідність видання його концепції й цільовій аудиторії. Здійснена теоретична база створює необхідний фундамент для подальшого практичного аналізу конкретного артбуку «Будинок письменників в Ірпені» у наступних розділах роботи.

Редагування графічного оформлення артбуку є багатоступеневим процесом, який вимагає поєднання технічних, дизайнерських та аналітичних компетенцій. Редактор виступає ключовою фігурою, що забезпечує цілісність концепції, гармонійне поєднання тексту й зображення, стилістичну відповідність та високу якість візуальної комунікації. Результати аналізу створюють міцну основу для практичного розгляду графічних рішень у наступному розділі та дозволяють оцінити специфіку роботи редактора над артбуком як інноваційним видом книжкового видання.

Роль редактора в роботі над артбуком принципово відрізняється від його функцій у традиційному видавничому процесі. Редактор не просто вносить правки у видання, а є рівноправним учасником творчого процесу – координатором взаємодії художника, дизайнера та верстальника, хранителем концепції видання і фасилітатором командної роботи. Ефективне виконання цих функцій вимагає широкого спектру компетенцій: не лише філологічних і редакторських, але й дизайнерських, комунікативних і менеджерських.

Підготовчий етап роботи над артбуком є фундаментальним для всього наступного процесу. Ретельний аналіз концепції, сценарію і стилістики видання дозволяє редактору сформулювати ключові художні рішення і запобігти внутрішнім суперечностям між різними елементами. Стилiстичний бриф, розроблений на цьому етапі, є надійним орієнтиром для всіх учасників творчої команди.

Забезпечення єдності текстового та візуального рядів є одним із найскладніших і найважливіших завдань редактора в роботі над артбуком. Ця єдність досягається через ретельну роботу з підбором і розміщенням ілюстрацій, опрацюванням підписів, виявленням і усуненням «зон розриву» між текстом і зображенням. Наскрізнi образи і послідовність стилістичних рішень є ключовими інструментами її досягнення. Незважаючи на те, що артбук переважно фокусується на ілюстративній майстерності, передає інформацію користувачу передусім через графічні образи, текстове наповнення також відіграє важливу роль. І у контексті запроєктованого видання важливо було через поєднання фактажу, історіографії, містичних образів привернути увагу читачів та заохотити до відвідання архітектурної пам'ятки – Будинку письменників в Ірпені.

Аналіз конкретного видання – артбуку «Будинок Письменників в Ірпені» засвідчив, що його концепція органічно поєднує документальний, поетичний і меморіальний виміри, а графічне оформлення загалом відповідає цій концепції. Водночас виявлені проблеми з контрастністю тексту на окремих сторінках, типографічною узгодженістю і якістю обробки деяких зображень, вказують на необхідність систематичнішого підходу до графічного редагування.

Сформульовані рекомендації (уніфікація типографічної системи, оптимізація контрастності, уніфікація обробки зображень, додавання інфографічних елементів, розробка Brand Kit і зміцнення текстово-візуальних зв'язків) є конкретними практичними заходами, реалізація яких здатна суттєво підвищити комунікативну ефективність і художню цілісність видання.

Таким чином, робота підтвердила свою гіпотезу: редакторська робота над графічним оформленням артбуку є складним творчим і організаційним процесом, що потребує широкого спектру компетенцій і системного підходу. Редактор є ключовою фігурою цього процесу, що відповідає за збереження концепції видання і забезпечення його художньої цілісності на всіх етапах роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бєлікова А. В., Здор О. Г., Лихолат О. В. Артбук як інструмент збереження та популяризації локальної культурної спадщини (на прикладі проєкту «Проскурів. Дні і ночі»). *Український мистецтвознавчий дискурс*. Вип. 4, 2025. С. 17-32. URL: https://www.researchgate.net/publication/396430485_ARTBUK_AK_INSTRUMENT_ZBEREZENNA_TA_POPULARIZACII_LOKALNOI_KULTURNOI_SPADSINI_NA_PRIKLADI_PROEKTU_PROSKURIV_DNI_I_NOCI (дата звернення: 10.11.2025).
2. Бідун А. В. Артбук у теоретичному вимірі й у системі практик редактора. *Наукові записки Інституту журналістики*, Т. 1(74), 2019. С. 78-94. URL: http://www.scientific-notes.com/wp-content/uploads/2019/08/74_8.pdf (дата звернення: 10.11.2025).
3. Бідун А. В. Артбук. *ВУЕ*. 2020. URL: <https://vue.gov.ua/Артбук> (дата звернення: 10.11.2025).
4. Бідун А. В. Типологічна специфіка артбуку як особливого виду книжкового контенту. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences, VII(32), I.: 192*, 2019. С. 58-63. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/04/The-Typological-Features-of-Art-Book-as-a-Special-Type-of-Book-Content-A.-V.-Bidun.pdf> (дата звернення: 10.11.2025).
5. Вербова В. 5 порад авторам і редакторам для успішної співпраці з дизайнерами. *АУРА*. 2021. URL: <https://www.uaredactor.com.ua/5-porad-avtoram-i-redaktoram-dlya-uspishnoyispiivpraczy-z-dyzajneramy/> (дата звернення: 11.02.2026).
6. Галаган В. Р. Розробка артбуку на тему «В пошуках Аляски» (за мотивами книги Джона Ґріна): *Кваліфікаційна робота. Запоріжжя*, 2023. 55 с. URL: [https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/20056/2/ %D0%94%D0%98%D0](https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/20056/2/%D0%94%D0%98%D0)

%9F%D0%9B%D0%9E%D0%9C.docx%20%281%29.pdf (дата звернення: 05.04.2026).

7. Диба А. Про тих, кого надихав Ірпінський Парнас. *Litgazeta.com.ua*. URL: <https://litgazeta.com.ua/articles/pro-tyh-kogo-nadyhav-irpinskyj-parnas/> (дата звернення: 17.11.2025).

8. Карплюк В. Ірпінь столиця української літератури. *LB.ua*. 2023. URL: https://lb.ua/blog/volodymyr_karpliuk/543188_irpin-stolitsya_ukrainskoi.html (дата звернення: 15.11.2025).

9. Карплюк В. Справа честі Ірпінь починає відроджувати Будинок письменників. *LB.ua*. 2017. URL: https://lb.ua/blog/volodymyr_karpliuk/362884_sprava_chesti_irpin_pochinaie.html (дата звернення: 15.11.2025).

10. Коржан Т. В. Основи технічного редагування та оформлення тексту. *Навчально-методичний посібник. Хмельницький: ІВВ ВПУ № 25, 2012. 141 с.* URL: <https://naurok.com.ua/osnovi-tehnichnogo-redaguvannya-ta-oformlennya-tekstu-navchalno-metodichniy-posibnik-127121.html> (дата звернення: 03.05.2026).

11. Коскін В. О. Ірпінський Парнас: історична лірико-гумористична оповідь Київ, 2016. 304 с.

12. Коціна Х. Письменницька Атлантида під Києвом. *Історична спадщина України: візуальні джерела та архів – LocalHistory*. 2022. URL: <https://localhistory.org.ua/texts/reportazhi/pismennitska-atlantida-pid-kiievom/> (дата звернення: 13.12.2025).

13. Листвак Г. Арьбуки – mainstream сучасного графічного дизайну. Наукова бібліотека *КНУКіМ*. 2017. URL: <https://lib.knukim.edu.ua/artbuki-mainstream-suchasnogo-grafichnogo-diz/> (дата звернення: 06.05.2026).

14. Мельничина Ю. Артбуки та з чим їх можна сплутати. *СКВОТ – онлайн-курси про рекламу, кіно та мистецтво*. 2022. URL: <https://skvot.io/uk/blog/artbooks-and-how-to-recognize-them> (дата звернення: 10.11.2025).

15. Михайлова Р., Гайдук М. Артбук як різновид сучасних нішевих видань. *VI Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми сучасного дизайну»*. 2024. С. 304-307. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/28445/1/APSD_2024_V2_P304-307.pdf (дата звернення: 10.11.2025).
16. Олійник В. Художньо-комунікативні трансформації книги на тлі еволюції візуальної парадигми в українському дизайні. *Дизайн візуальних комунікацій. Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну*, Том 6 № 1. 2023. С. 70-86. URL: <http://demiurge.knukim.edu.ua/article/view/279062/273774> (дата звернення: 14.03.2026).
17. Радченко А. І., Болкотун З. А., Чадюк О. М., Коваленко Н. М. Методичні рекомендації для редакторів видавничих підрозділів наукових установ. *НАН України, ВД «Академперіодика»*. Київ: Академперіодика, 2023. 56 с. URL: https://akademperiodyka.org.ua/wp-content/uploads/Method_new-2023.pdf (дата звернення: 26.02.2026).
18. Силаєва А. В., Поліщук О. Дизайн артбуку в українському етнічному стилі: цінність збереження автентичності. *Формула творчості: теорія та методика мистецької освіти*, 2025. С. 74-78. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/43635/1/1.pdf> (дата звернення: 07.12.2025).
19. Телестудія "Погляд". Ірпінь - твій дім. Будинок творчості письменників, *YouTube*. 2019. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ZHrtBN1ZL_A (дата звернення: 18.03.2026).
20. Телестудія «Погляд». Будинок творчості письменників «Ірпінь», *YouTube*. 2017. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=320wZGodLPw> (дата звернення: 10.11.2025).
21. Троценко Н. О. Нативна реклама в медіапросторі як комунікаційна стратегія: *Кваліфікаційна робота. Запоріжжя*, 2019. 89 с. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/2642/1/%D0%A2%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9D.%D0%9E.%>

20%D0%B4%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%BC.pdf (дата звернення: 10.11.2025).

22. Хуповка О. О. Розробка артбуку «Ліс на межі»: *Кваліфікаційна робота. Запоріжжя*, 2023. 66 с. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/12892/1/Пояснювальна%20записка.%20Хуповка%20Олена.pdf> (дата звернення: 14.11.2025).

23. Шевченко В. Є. Роль художника, художнього та технічного редакторів у друкованому виданні. Текст лекції для студентів відділення «Видавнича справа та редагування». 2004. 32 с. URL: <https://en.ppt-online.org/77067> (дата звернення: 05.04.2026).

24. Шендерівська Л. П., Гончарук Т. Г. Напрями формування позитивного іміджу підприємства (на прикладі ТОВ Видавництво «Ранок»). *Ефективна економіка*. 2025. № 10. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.10.117> (дата звернення: 13.05.2026).

25. Campbell J. Goldfarb A., Wang K. Coordinating on design standards: the role of editors. 2014. 46 с. URL: <https://www-2.rotman.utoronto.ca/~agoldfarb/fashion.pdf> (дата звернення: 21.03.2026).

26. Denysenko Y., Tkhir N., Omelchenko A. Typological features of the artbook as a special type of book. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2022. Вип. № 48. С. 125-131. URL: <https://visnyk.lnam.edu.ua/system/files/202248/visnyk-lnam-no-48-2022-yuriy-denysenko-ganna-omelchenko-nataliya-thir-125-131.pdf> (дата звернення: 04.12.2025).

27. Layout Designer Overview. *The American Institute of Architecture Students*. URL: <https://careers.aias.org/career/layout-designer> (дата звернення: 16.04.2026).

28. Stewart A. 5 tools & tips writers and editors can use to collaborate with designers. *ACES: The Society for Editing*. 2021. URL: <https://aceseditors.org/news/2021/5-tools-tips-writers-and-editors-can-use-to-collaborate-with-designers> (дата звернення: 08.05.2026).

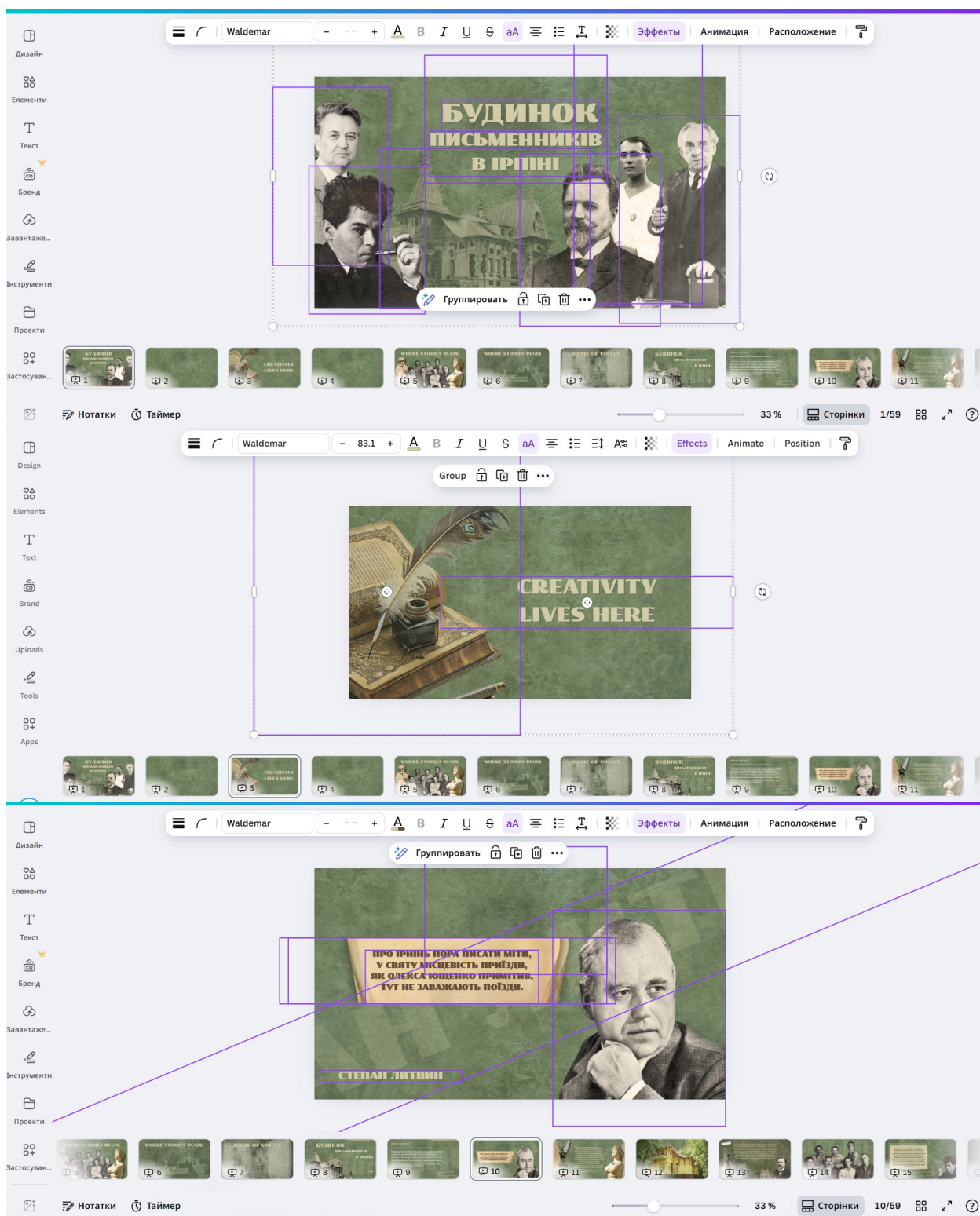
29. Suzanne. The Editor and the Artist. 2018. URL: <https://medium.com/cardigan-street/the-editor-and-the-artist-9cd89555a9ba> (дата звернення: 14.05.2026).

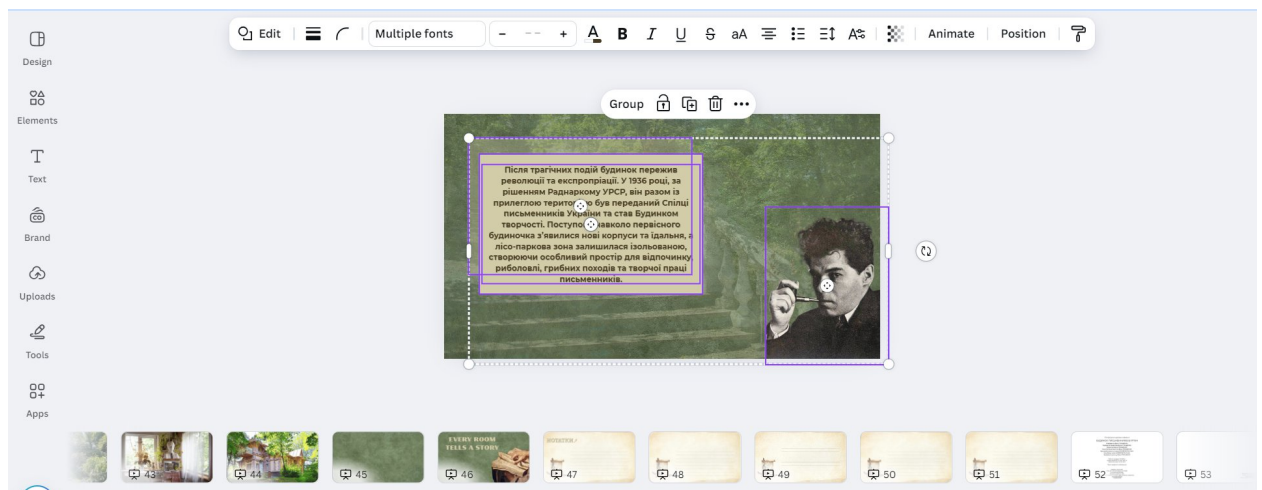
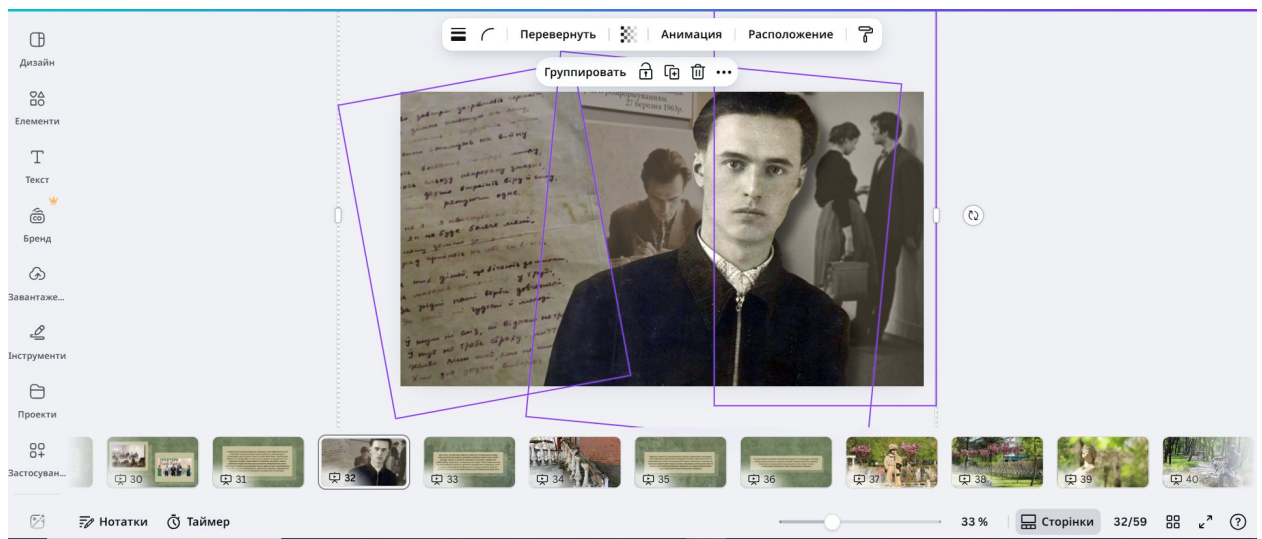
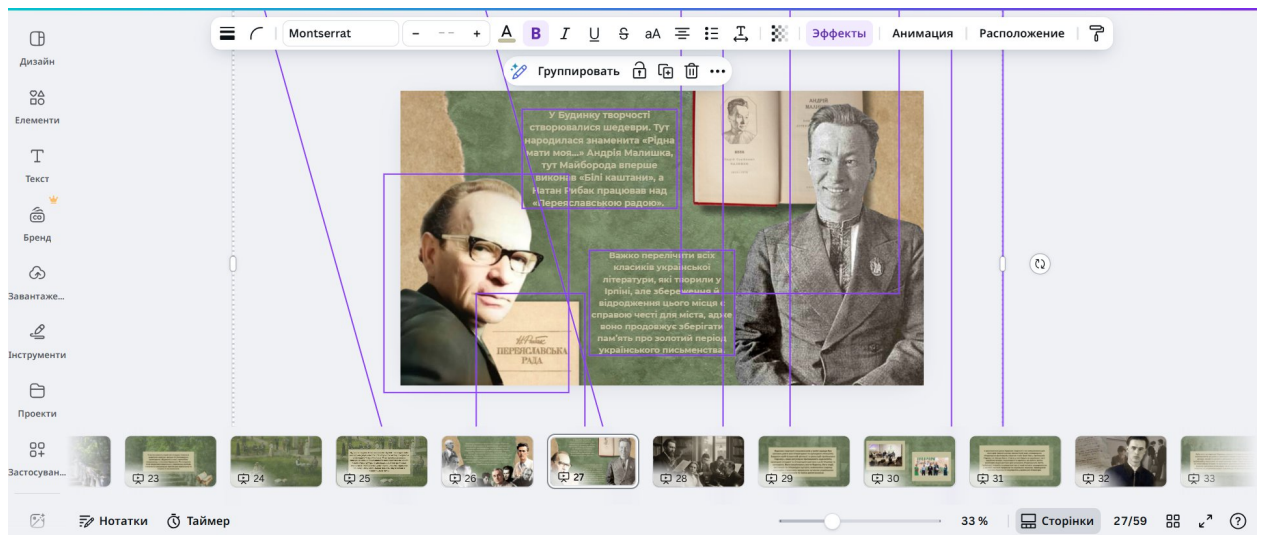
30. TABPI. How can editors and graphic designers best work together?. URL: <https://www.tabpi.org/faq/how-can-editors-and-graphic-designers-best-work-together> (дата звернення: 16.05.2026).

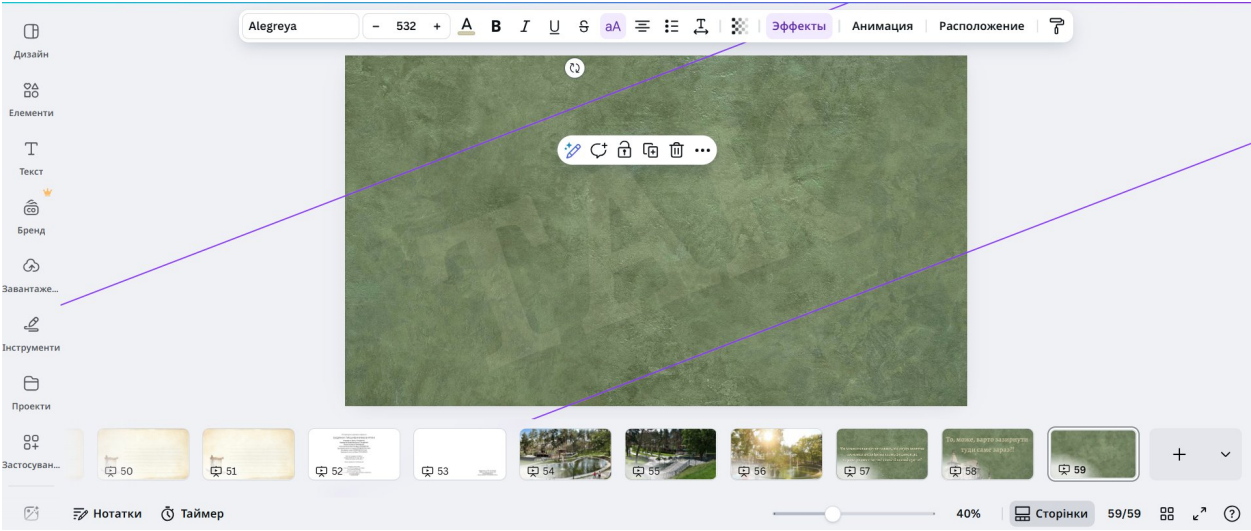
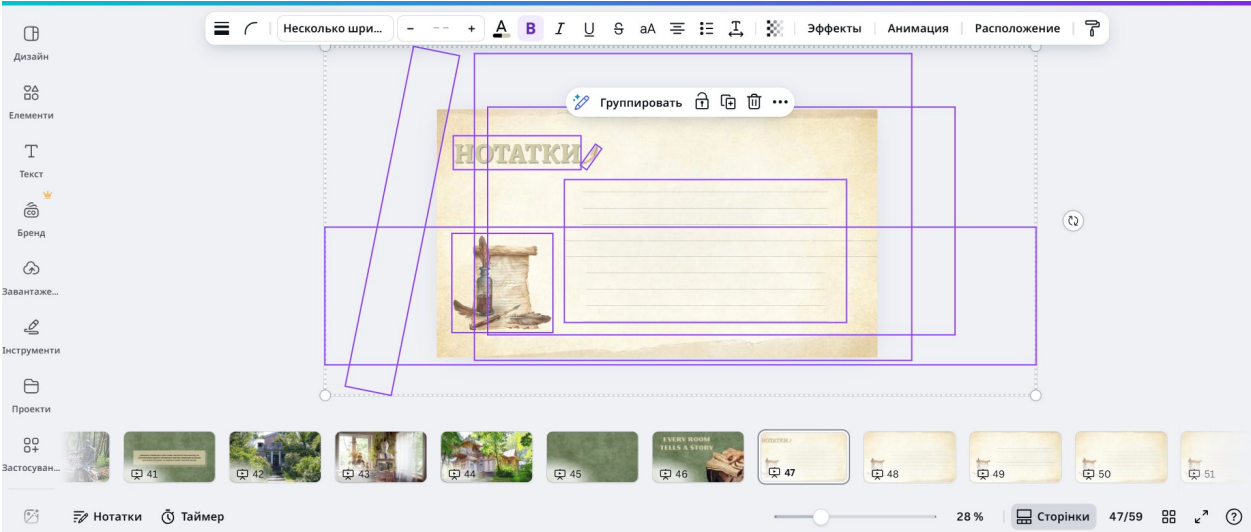
ДОДАТКИ

Додаток А

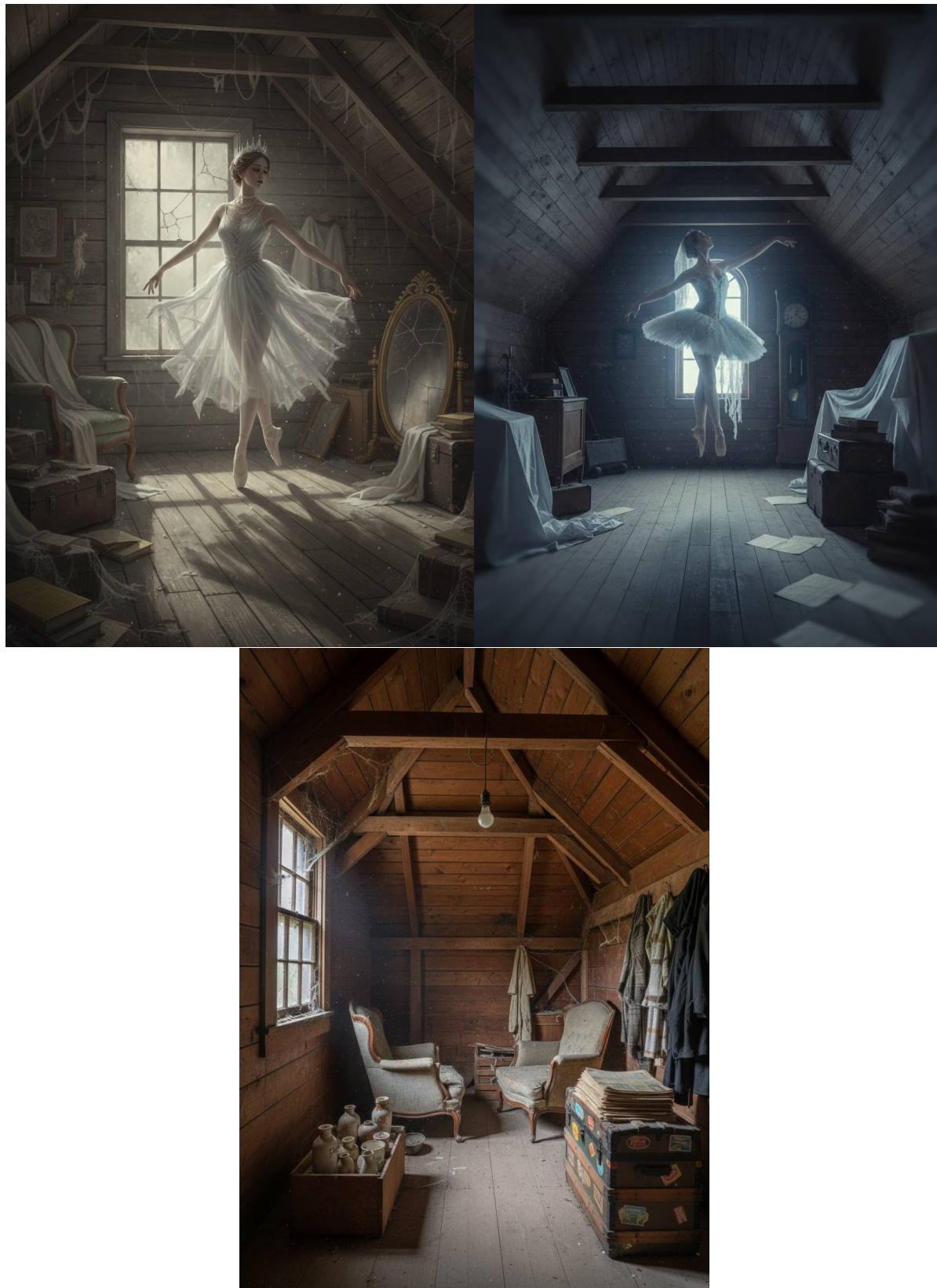
Розробка дизайну через Canva Premium

Розробка ілюстрацій через Adobe Firefly

Розробка дизайну Adobe Photoshop

